

Архурска конвенција и право на благовремено информисање грађана о животној средини

- Архурска конвенција - доступност информација о заштити животне средине – људска права.
- Међународни ниво:
 - Универзалном декларацијом о људским правима Уједињених Нација
 - Европска конвенција о људским правима
- На националном - устав као највиши правни акт који држава доноси. Устав Републике Србије који је донет 2006. године, много простора посвећује људским правима.
- Право на живот – право на здраву животну средину - право на адекватну животну средину - правовремена доступност информацијама

Информисање и заштитата животне средине

- еколошке информације имају контекст заштите општег интереса
- приватни интерес се у екологији изједначава са општим
- доступност информација, односно слободан приступ информацијама, препознато као једно од основних људских права
- Еколошки проблеми захтевају предузимање превентивних мера
 - обавештеност о постојању еколошких прописа и приступ тим прописима
 - упознавањем широког аудиторијум са еколошким питањима и проблемима, чиме се подиже еколошка свеста и смањује неприхватљиво поступање на штету животне средине и њеног очувања

- Ширење еколошких информација је вишеструко корисно:
 - корисност за јавност - могућност превентивног деловања како не би дошло до оштећења или загађивања природе,
 - Корисност за органе јавне власти - стичу се информације о постојећим проблемима и о могућностима за њихово решавање – упознају се државни органи о потребама и жељама јавности.
- Повратна спрега

Циљеви информисања о заштити животне средине

Основни циљеви:

- обезбеђивање права на приступ свим еколошким информацијама осим оних које подпадају под посебни режим;
- приступ еколошким информацијама ради учествовања у процесу одлучивања о еколошким питањима.

Остали циљеви:

- обезбеђивање транспарентности у раду органа јавне власти у области заштите животне средине,
- омогућавање приступа еколошким информацијама без доказивања правног интереса за приступом тим информацијама,
- одговорнији приступ органа јавне власти у решавању еколошких проблема.

АРХУСКА КОНВЕНЦИЈА И ДОСТУПНОСТ ИНФОРМАЦИЈА

- **Догађаји и документи који су претходили Архуској конвенцији:**
 - Чернобиљска катастрофа
 - 1990. године, донета је директива Европске уније о слободи приступа информација о животној средини
 - 1992. Конференција у Рио де Жанеиру (Декларација о ОР, Конвенција о биолошкој разноврсности)
 - Оквирна конвенција УН о промени климе (Њујорк 1992. године)
 - Четврти акциони програм ЕУ
 - оснивања Европске агенције за заштиту животне средине
 - Пети акциони програмом Европске уније
 - Конвенција о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту

Животна средина за Европу – министарска конференција

- Архусу 25. јуна 1998. године, Конвенција о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине
- ступила на снагу 30. октобра 2001. године
- Разлози за доношење :
 1. Разликовање „јавности“ од „заинтересоване јавности“
 2. Утврђивање и успостављање одговорности и транспарентности код доношења еколошких одлука уз одговарајућу подршку јавности
 3. Остваривања загарантованих права (лакши приступ еколошким информацијама и обезбеђивање учешћа јавности у процесима одлучивања у питањима заштите животне средине), односно судска заштита тих утврђених права.
 4. Обезбеђивање информација свим потрошачима о својствима производа, али и указивање да се јавности омогући приступ информацијама о заштити животне средине користећи постојеће и будуће технологије.
 5. Да се омогући веће учешће јавности у доношењу одлука везаних за генетски модификоване организме.

Три стуба Архуске конвенције су:

1. Доступност информација о животној средини:
право грађана на информације о животној средини које се налазе у поседу државних органа;
2. Учесће јавности у доношењу одлука од значаја за животну средину:
право грађана да учествују у изради планова, програма, политике и законодавства који могу утицати на животну средину;
3. Правна заштита:
право грађана на приговор у случају да су им права у вези с приступом информацијама или јавним учешћем повређена.

Преамбула са 24 пасуса

Два Анекса:

1. Први Анекс садржи списак активности наведених у члану 6;
2. Анекс II регулише питање арбитраже.

Главни део са 22 члана:

- Прва три члана су уводна. Дефинисање појмова: информација о животној средини, јавност и заинтересована јавност,
- Од 4 до 9 члана одредбе о доступности информација о животној средини, учешћу јавности у доношењу еколошких одлука и праву на правну заштиту. Овим одредбама је установљено право на адекватну животну средину
- Од члана 10. закључно са последњим 22. чланом су одредбе техничког карактера којима се регулишу питања састанака страна потписница, питања права гласа, решавања евентуалних спорова и питања ратификације, прихватања, одобравања и присупања Конвенцији

Мањкавости Конвенције

- мањкавост је бројност ограничења слободног приступа еколошким информацијама
- тајност података је најприсутније ограничење у приступу информацијама од јавног значаја
- разлози за одбијање захтева за приступ еколошким информацијама прописани чланом 4. базирани су на тајности података. Ознака тајности се често потпуно неосновано додељује појединим документима како би исти остали недоступни јавности
- поступци органа власти који игноришу обавезе прописане одредбама Конвенције или којима се обавезе опструишу, пролонгирајући или избегавајући њихово извршење у разумним роковима
- свесно избегавања органа власти обезбеђивања права на слободан приступ еколошким информацијама, руководећи се размишљањем како су правосудне инстанце недовољно ефикасне или како њихово одбијање омогућавања приступа информацијама неће имати судски епилог

Значај Архуске конвенције

- демократизације друштва
 - услед стварања услова за ширење одређених слобода, превасходно у домену информисања појединаца
- омогућавање и ширење слобода није ограничено само на право слободног информисања, већ и на друга два лична права; права на учешће у одлучивању и права на приступ правосуђу, тј. права на правну заштиту
- Штити се и алтруистичка потреба човека да се стара о својој животној средини

АРХУСКА КОНВЕНЦИЈА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

- Република Србија је ратификовала Конвенцију 2009. године
- наступило је прилагођавање националног законодавства њеним одредбама
- упоредо са прилагођавањем националних прописа одредбама Конвенције, приступило се упознавању јавности са њеним постојањем и садржином:
 - јавност се упознаје путем разних публикација и брошура, предавања или скупова, чему највећи допринос дају невладине организација које су специјализоване за примену одредби Архуске конвенције, а које су оформљене у неким градовима или регионима
 - упознавање са Архуском конвенцијом спроводи се паралелно са промовисањем права на заштиту животне средине и права на приступ информацијама од јавног значаја